

de blauwe klauwier

JAARGANG 18 NR 3

DE BLAUWE KLAUWIER is een uitgave van VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN", en verschijnt 4 keer per jaar.

LOSSE ABONNEMENTEN zijn verkrijgbaar door storting van f26,50 op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "abonnement Blauwe Klauwier". De portokosten zijn in de prijs inbegrepen.

DE REDACTIE bestaat uit: Pierre v.d. Wielen en Jan Wouters. Het redactie-adres is: De Braken 11, 5541 AC Reusel.

VOGELWERKGROEP "DE KEMPEN" beoogt bezig te zijn met vogelstudie in de Kempen, teneinde de kennis over de, in het wild levende, vogels te vergroten en een bijdrage te leveren aan de bescherming van deze vogels in hun milieu. Hiernaast is ruimte voor andere activiteiten zoals: natuurstudie in ruimere zin, voorlichting, educatie en beheerswerkzaamheden.

LIDMAATSCHAP kan men verkrijgen door zich te wenden tot het secretariaat: Vogelwerkgroep "De Kempen", Postbus 386, 5500 AJ Veldhoven. Het lidmaatschap begint met een proeflidmaatschap van 3 maanden. De contributie bedraagt f45,-- per jaar; studenten betalen f35,-- en gezinsleden f22,50. De contributie kan gestort worden op girorekening 5859111 ten name van Vogelwerkgroep de Kempen te Eindhoven, onder vermelding van "contributie Vogelwerkgroep".

HET POSTADRES van het secretariaat van Vogelwerkgroep "De Kempen" is Postbus 386, 5500 AJ Veldhoven.

HET DIA-ARCHIEF wordt beheerd door: Wim de Kroon, Kuikseindseweg 6, 5091 TD Middelbeers, tel. 04244-2329.

ARTIKELN UIT DE BLAUWE KLAUWIER MOGEN WORDEN OVERGENOMEN, NA VOORAF VERKREGEN SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE, ONDER VERMELDING VAN DE BRON.

DE HUISZWALUW IN EINDHOVEN IN 1992.

Willem Veenhuizen

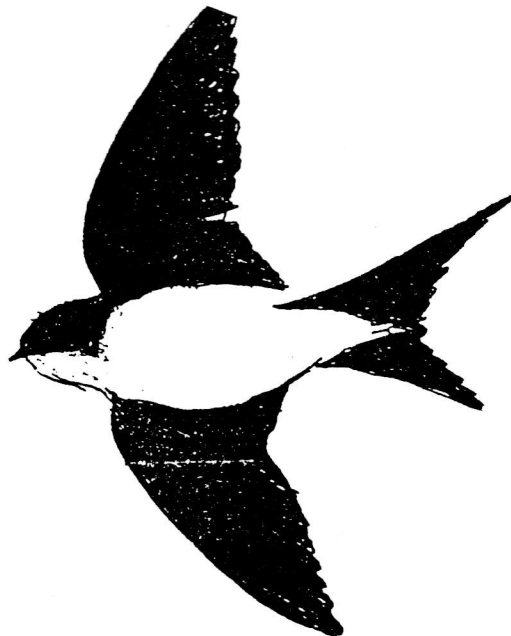
Het verzamelen van broedgegevens van de Huiszwaluw is reeds zijn elfde jaar ingegaan. Met dank aan de tellers: Guus Nas (Heesterakker), Pierre Maréchal en Gerrit Vink (Woenselse Heide). De tellingen vonden plaats tussen 25 juli en 9 augustus.

In onderstaande tabel zijn de resultaten van de tellingen in die elf jaar per stadsdeel samengevat.

AANTAL HUISZWALUWNESTEN PER STADSDEEL IN DE LAATSTE ELF JAAR

Stadsdeel	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Tongelre	9	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stratum	9	8	13	13+1?	11	6	5	4	3	2	-
Gestel (Blaarthem)	no.*	no.	4	3	1	-	-	-	-	-	-
Gestel (Bennekel)	4	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Gestel (Hagenkamp)	10	11	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Strijp (Lievendaal)	37	22	14	15	7	5	3	9	8	7	9+2?
Woenselse Watermolen	17	16	20	10	5	-	-	-	-	-	-
Woensel Rapenland	6	9	5	1?	-	-	-	-	-	-	-
Woensel Vlokhoven	2	5	2	3	3	2	-	-	-	-	-
Woenselse Heide	34	25	24	16	11	17	14	10	5	8	8
Woensel Heesterakker	6	4	4	1	6°)	2	1	7	9	12	13
Woensel Mensfort	no.	8	4	2	-	-	-	-	-	-	-
Woensel Oude Gracht	6	8	4	19°)	9	10	6	1	-	-	-
Totaal	140	129	97	82	53	42	29	31	25	29	30
Percentage verandering	-8%	-25%	-15%	-35%	-21%	-31%	+7%	-19%	+16%	+4%	

*) : niet ontdekt °) : inclusief nieuwe vindplaats

OVERZICHT PER WIJK

Het uitsplitsen per straat van de wijken waarin nog Huiszwaluwen broeden, levert de volgende tabellen op.

STRIJP (LIEVENDAAL)

jaar teldag	'82	'83	'84	'85	'86	'87	'88	'89	1990		1991		1992	
	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	NOZW	TOT	NOZW	TOT	NOZW	TOT
Scheltemaweg	14	12	6	6	2	5	3	3	--4-	4	--4-	4	--4-	4+2?
S. v. Leeuwenstr	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Welschapsedijk	22	10	8	9	5	-	-	6	1-21	4	1-2-	3	1-31	5
TOTAAL	37	22	14	15	7	5	3	9	1-61	8	1-6-	7	1-71	9+2?

De populatie is licht toegenomen. Van 2 nesten was het moeilijk te beoordelen of ze bezet waren. De nesten worden bijna niet hersteld.

WOENSELSE HEIDE

jaar teldag	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT	TOT
Beijerlandlaan	-	-	-	1	-	-	-	1	2	3	2
Bevelandlaan	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Goereestraat	2	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Grebbebergl.	1	1	1	-	1	-	-	4	-	1	1
Overflakkeestr.	2	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Purmerstraat	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rode Kruislaan	14	12	13	10	4	14	9	1	3	3	5
Schermerstraat	3	2	1	1	2	-	-	2	-	-	-
Schouwenlaan	1	1	1	-	2	1	1	1	-	-	-
Terschellingstr.	4	3	4	2	-	-	-	-	-	-	-
Urkweg	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voornestraat	2	1	1	-	1	1	1	-	-	-	-
Walcherenlaan	2	1	2	2	-	1	1	1	-	-	-
TOTAAL	34	25	24	16	11	17	14	10	5	8	8

De populatie is stabiel gebleven. De dit seizoen uitgelegde leem is bijna niet gebruikt. De nesten van vorig jaar waren nog geheel onbeschadigd. (mond. med. G. Vink).

WOENSEL HEESTERAKKER

jaar teldag	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991		1992	
	1708 TOT	0308 TOT	7808 TOT	7808 TOT	0508 TOT	0608 TOT	0708 TOT	1007 TOT	0807 TOT	1607 NOZW	TOT	07/08 NOZW	TOT
Milaanstraat	4	3	3	1	1	-	-	-	1	--2-	2	--2-	2
Italiëlaan	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-----	-	-11-	2
Livornostraat	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	5	1	1	5	5	--23	5	41--	5
Siënalaan	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	1	-	1	2	---2	2	---1	1
Baristraat	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	1	1	--1-	1	--1-	1
Turijnstraat	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	n.o.	2---	2	2---	2
TOTAAL	6	4	4	1	6	2	1	7	9	2-55	12	6241	13

Wederom een lichte toename tot stabiel. Toch werd er een drietal nieuwe nesten gebouwd.

RESUMEREND

De kleine nestkolonie in Stratum, nabij de Rielseweg is verdwenen. Er is hier geen Huiszwaluw meer waargenomen. In verband met schilderwerkzaamheden zijn een drietal oude nesten verwijderd. Twee nesten zijn nog gespaard.

De kolonie nabij de Oude Gracht is de laatste jaren ook niet meer bezwaluwd!

Het blijft spannend, hoe lang we de Huiszwaluw nog in Eindhoven als broedvogel kunnen aantreffen.

WILLEM

"ZOMAAAR" EEN SLAAPPLAATS IN VELDHOVEN

In het kader van het slaapplaatsen onderzoek der kraaiachtigen van de vogelwerkgroep hebben wij een gebied ten zuiden van Veldhoven voor onze rekening genomen. Ons gebied is grofweg gelegen tussen Veldhoven, Steensel, Waalre en het gehucht Broekhoven bij Riethoven. Dit opsporen en bestuderen van de gedragingen op zo'n slaapplaats blijkt verrassend interessant, vandaar dat we een en ander op papier hebben gezet.

Op 24 november zijn we gestart met het opsporen van een eventuele slaapplaats van kraaiachtigen in het gebied. Na een rondrit door het gebied werd tegen de avond een groep kraaiachtigen ontdekt op een weiland even ten zuiden van Koningshof. Toen deze opvlogen constateerden we, na een wilde achtervolging, dat even ten zuiden van de Philips Visvijvers de landing werd ingezet; wellicht hadden we hier met een voorverzamelplaats te maken want het was hier behoorlijk druk op de weilanden. Even later begaf het hele gezelschap zich naar het eilandje in de Philips Visvijvers (zie figuur 1) waar het de nacht doorbracht.

figuur 1: waarnemingen op 24-11-1992

Het totaal werd vluchtig geschat op 300 exemplaren en de kauwen waren veruit in de meerderheid.

Zo, dachten we, hier komen we van de week nog eens terug, we tellen het zaakje nog wat nauwkeuriger en klaar is Kees. Nou zo simpel is het toch allemaal niet gebleken. Trouwens dat tellen alleen al is al erg lastig. In de vlucht is het heel moeilijk om een redelijke schatting te maken, probeer je ze te tellen als ze in een boom zitten dan vliegen ze altijd ergens halverwege weg, en als ze dan eindelijk wel blijven zitten dan is het weer te donker. Maar goed, we hebben in ieder geval geprobeerd telkens een redelijke schatting te maken.

De uiteindelijke slaapplaats was niet altijd dezelfde; soms werd bovengenoemd eilandje gebruikt en soms het lage elzenbosje langs het parkeerterrein (westzijde). Vreemder was echter het feit dat er soms geen enkele kraaiachtige bij de visvijvers sliep en vaak ook vertrok een gedeelte van de aanwezige kauwen om dezelfde avond niet meer terug te keren. Deze kauwen vertrokken

steeds in dezelfde richting: noord-west. Gemiddeld schatten we dat de populatie steeds uit ongeveer 95% kauwen bestond en de rest kraaien en roeken.

In tabel 1 zijn de door ons gedane waarnemingen van 1991/1992 samengevat.

tabel 1: waarnemingen slaapplaats bij de Philips visvijvers in Veldhoven 1991/1992

datum	tijd	lokatie	temp	aantal	vertrek (NO)
24-11-'91	17.15	eiland		300	0
07-12-'91	16.05	oostzijde		180	0
14-12-'91	16.30	eiland	-2°C	300	150
22-12-'91	17.00	eiland	10°C	400	100
25-12-'91	17.15	-	6°C	0	-
28-12-'91	17.15	-	6°C	0	-
29-12-'91	17.15	eiland	6°C	800	800
02-01-'92	17.30	eiland	4°C	450	0
18-01-'92	18.00	westzijde	6°C	400	50
02-02-'92	18.15	eiland	1°C	500	0
17-02-'92	18.40	westzijde	0°C	750	0
24-02-'92	18.45	westzijde	8°C	600	200
04-03-'92	19.45	westzijde	12°C	800	0

Uit de tabel halen we dus 4 soorten waarnemingen:

1. alle kauwen blijven overnachten (5x)
2. een gedeelte vertrekt na een tijdje (4x)
3. ze vertrekken allemaal (1x)
4. geen kauwen aanwezig (2x)

Het is ons nog een groot raadsel welke criteria de kauwen aan de dag leggen voor hun keuze uit deze 4 opties. Een relatie van een van deze vier met bijvoorbeeld de temperatuur is vooralsnog niet te vinden. Ook weten we nog niet waar de vertrekkende kauwen gaan overnachten, al lijkt dit wel steeds op dezelfde plaats te gebeuren gezien de vaste vertrekrichting. Wellicht dat iemand die een belendend gebied heeft onderzocht ons hier uit de droom kan helpen.

We zijn trouwens ook zeer benieuwd naar de waarnemingen van anderen om te zien of onze slaapplaats inderdaad "zomaar" een slaapplaats is of dat hier sprake is van afwijkende gedragingen.

Wat ons betreft mag dit onderzoek nog enkele jaren doorgaan en het is te hopen dat er genoeg animo is, zodat we een betrouwbaar totaalbeeld krijgen van het hele werkgebied.

Wim Deeben
Albert Vrijaldenhoven
Jan Kolsters.

NESTKASTENVERSLAG VAN KONINGSHOF 1992.

Jan Wouters

Op 14 maart hebben we met een flinke ploeg de voorjaars-schoonmaak van de nestkasten uitgevoerd. Daarbij hebben we 25 nieuwe kastjes opgehangen, deels om verdwenen kasten te vervangen en deels ter vernieuwing van versleten exemplaren. Daarmee kwam het totaal aantal kasten op 105.

Er waren veel nieuwe kastjes beschikbaar, omdat ik er een stuk of 15 nieuwe had gemaakt van afvalhout van Geert Sanders. Daarna kwam Wim van de Voort ook nog met een partij van 20 zeer degelijk ogende kasten van watervaste multiplex, goed in de carboli-neum.

Ik verkeer nu in de luxe omstandigheid dat ik nog 11 kastjes in reserve op zolder heb liggen. Toch zijn geschikt afvalhout en kant en klare

nestkastjes altijd welkom.

De controles tijdens het broedseizoen werden gehouden op 4 en 25 mei en 15 juni. Bij een controle worden alle kasten nagekeken op een avond, vanaf ongeveer half zeven. De nesten, eieren of jongen of oude vogels op het nest, die worden aangetroffen in de kast, worden genoteerd.

Uit de gegevens van de drie controles heb ik tabel 1 samengesteld. Als tweede broedsels zijn die broedsels beschouwd, die in een kast werden begonnen waarin al eerder in het broedseizoen, door dezelfde soort, een al dan niet geslaagde broedpoging is ondernomen. Ook de broedsels die bij de derde controle worden aangetroffen, worden als tweede broedsels be-schouwd.

Tabel 1: Totale resultaten van de nestkastencontroles in 1992 op Koningshof te Veldhoven.

Soort	1e broedsel	2e broedsel	Totaal
Koolmees	42	18	60
Pimpelmees	11	2	13
Bonte Vliegenvanger	12	-	12
Gekraagde Roodstaart	1	-	1
Holenduif	2	-	2
Kauw	2	-	2
			+ -----
Totaal aantal broedsels			90
Hommel spec.			1
Eekhoorn			1
Niet gebruikte kasten			28
			+ -----
			120
Twee keer gebruikte kasten			15
			- -----
Totaal aantal kasten			105

Uit de tabel blijkt dat er weer volop gebruik is gemaakt van onze nestkastjes. Wel valt de betrekkelijke soortenarmoede op. Net als vorig jaar broedden er maar 6 soorten in onze kasten. Dat is waarschijnlijk toch voor een groot gedeelte een kwestie van toeval. Want vorig jaar hadden we de Zwarte Mees en de Ringmus, die nu niet in de kasten broedden en dit jaar de Gekraagde Roodstaart en de Kauw, die er vorig jaar niet bij waren.

Ook de Bosuil was dit jaar weer afwezig, voor het tweede achtereenvolgende jaar.

De Koolmees had 5 eerste broedsels minder dan vorig jaar en zakte daarmee bijna terug tot het niveau van 1990. Mogelijk was dit nog een gevolg van het slechte broedseizoen van vorig jaar.

Het aantal tweede broedsels van de Koolmees was met 18 opvallend hoog. Het is sinds 1985 niet meer zo hoog geweest. Als die ook nog veel jongen op hebben geleverd, is de teruggang van de populatie wel gecompenseerd.

De Pimpelmees liep ook iets terug en kwam daarmee op het laagste niveau sinds 7 jaar. Na enkele goede jaren is de stand op Koningshof bijna gehalveerd. Misschien speelt ook hier het vorige broedseizoen een rol. Er waren echter niet veel tweede broedsels.

De Bonte Vliegenvanger heeft zich beleemaal hersteld van de terugval van vorig jaar en kwam zelfs uit op een nieuw recordaantal. Met 12 broedpa-

ren was de soort talrijker dan de Pimpelmees. De opmars, die nu 13 jaar duurt, lijkt nog niet afgelopen. Het is echter de vraag of de Bonte Vliegenvanger op Koningshof de Koolmees in kan halen.

De Gekraagde Roodstaart was wel aanwezig maar slechts met een paartje. Deze soort blijft toch maar zwak vertegenwoordigd in de nestkasten.

De Kauwen leken te profiteren van de afwezigheid van de Bosuil. Er hangen maar enkele kasten die geschikt zijn voor Kauwen. Nu de Bosuil geen gevaar vormde voor de Kauwen, durfden ze er twee te gebruiken. Heel gelukkig zijn ze niet geweest met hun nageslacht. Van de 6 jongen die ik ringde van die twee broedsels zijn er 4 korte tijd later teruggemeld: geschoten bij het Witven in Veldhoven.

De Holenduif kwam maar tot 2 broedsels, mogelijk ten gevolge van concurrentie om de kasten met de Kauwen. Toch is de soort ieder jaar wel aanwezig.

Tot slot nog een woord van dank aan alle helpers bij schoonmaak en controles. Het blijft een vogelwerkgroepsactiviteit die voor alle leden openstaat. Het is altijd mooi om eens wat vogels van dichtbij te zien en eens in hun nest te kunnen kijken. De nestkastactiviteiten worden steeds op vergaderingen bekend gemaakt en zo mogelijk ook in de convo's aangekondigd. Als je mee wilt doen, ben je van harte welkom.

JAN WOUTERS
(nestkastcoördinator)

TREKTELLINGEN AAN DE STADSRAND VAN EINDHOVEN.

Willem Veenhuizen

Op drie dagen in oktober 1991 heb ik bij ons thuis, vanaf het dak de overtrekkende vogels eens genoteerd. (zie kaartje). Het betreft 12, 19 en 20 oktober. Het weer was goed: bewolkt 100%, 70% en 40%; goed zicht; windstil tot 3 à 4 Beaufort, richting west; temperatuur 8 tot 15 °C.

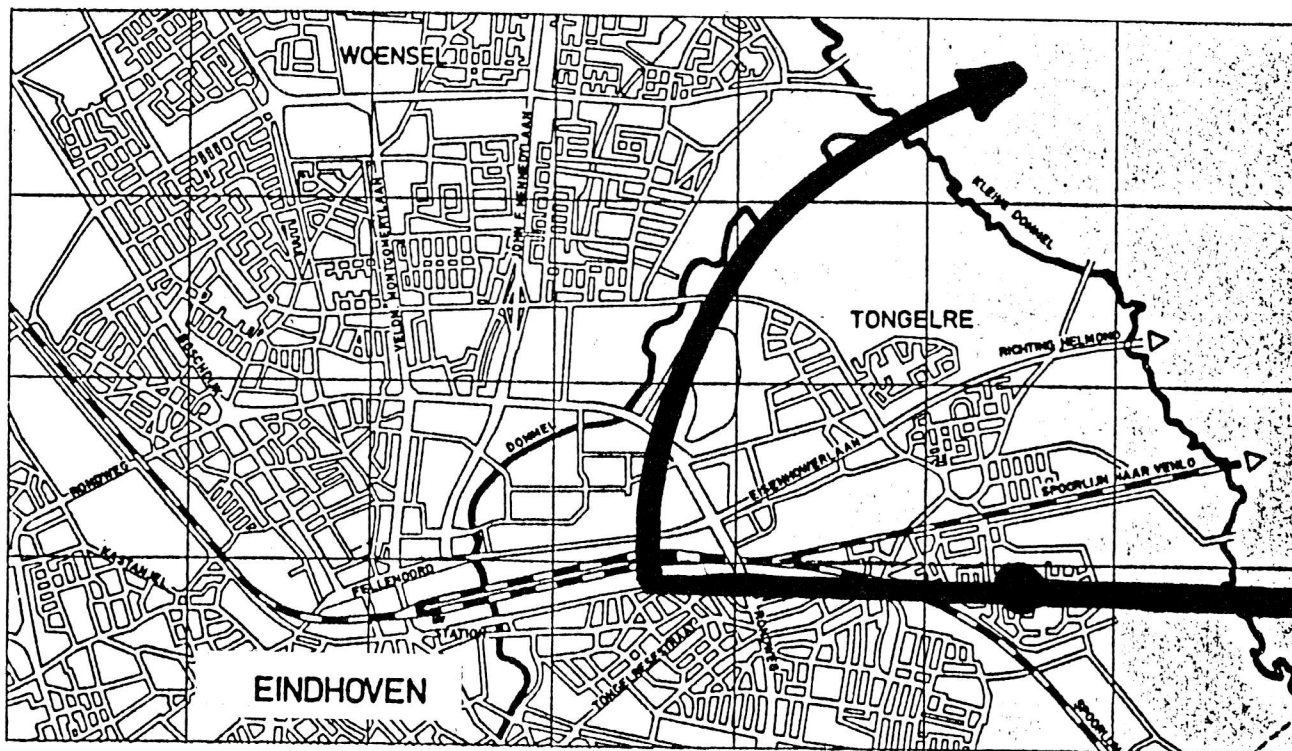
Hieronder een overzicht van de waargenomen soorten, met aantallen en vliegrichting.

Datum Tijd	12-10-91 8.30-9.30 u.	19-10-91 8.15-9.15 u.	19-10-91 9.15-10.15 u.	20-10-91 10.15-10.45 u.
SOORT	-----			
Aalscholver	-	736 Z-ZW	280 Z	-
Boerenzwaluw	3	-	-	-
Buizerd	-	-	-	3 ZW hoog
Ekster	-	2 ZO	-	-
Graspieper	-	12 ZW	4 ZW	3 ZW
Groenling	2 Z + 2 O	3 ZW	3 ZW	1 ZW
Grote Lijster	-	-	8 ZW	12 ZW
Heggemus	-	-	-	3 ZW
Houtduif	1 ZW	80 Z	-	3 ZW
Kauw	1 W + 4 ZO	2 Z	2 Z	7 W
Keep	1 ZW	-	-	-
Kokmeeuw	7 O	23 O	3 O	5 O
Koperwiek	2 ZW + 7 O	24 ZW	123 ZW	436 ZW
Kneu	-	-	3 ZW	-
Merel	1 O	-	-	-
Rietgors	1 ZW	-	-	-
Spreeuw	5 Z	8 W + 20 Z	-	50 ZW
Tjiftjaf	2 (+zang)	-	-	-
Turkse Tortel	2 O	1 NO + 1 ZO	1 Z	-
Veldleeuwerik	1 ZW	8 ZW	-	-
Vink	4 W + 46 ZW	3 N + 9 W +14 ZW + 17 Z	8 W + 45 ZW	1 W + 70 ZW
Vlaamse Gaai	-	1 Z	-	-
Witte Kwikstaart	-	-	1 ZW	-
Zanglijster	8 ZW + 2 Z	1 ZW	1 ZW	-
Zwarte Kraai	4 W + 2 Z	2 NO + 2 W	10 ZW	3 ZW
AANTAL SOORTEN	16	16	12	13

koperwiek

LIGGING VAN DE TREKTELPOST in het oosten van Eindhoven (Bussele). Aangegeven is het gezichtsveld vanaf het dak, hoogte ca. 8 meter.

ENKELE OPMERKINGEN BIJ SOMMIGE WAARNEMINGEN.

1. De Aalschovers op 19 oktober 1991 kwamen in enkele grote groepen over:
 - 8.45 u. 475 exemplaren in drie langgerekte V's op grotere hoogte dan 20 meter.
 - 9.05 u. twee groepen van 35 en 26 exemplaren.
 - 9.10 u. een groep van 200 exemplaren.
 - 9.40 u. een groep van ca. 100 exemplaren vliegend naar het zuiden, ongeveer boven het TU-terrein.
 - 9.45 u. een groep van 180 exemplaren.
2. De Koperwieken vliegen alleen of in grote groepen (tot 40 exemplaren) naar het zuidwesten.
3. De Turkse Tortels kunnen plaatselijke vogels zijn, die vanuit de stad gaan foerageren op de landerijen aan de rand van de stad.
4. De Vinken vliegen met zijn tweeën, tot groepen van 25 exemplaren naar het zuidwesten, nooit alleen.

SAMENVATTEND:

Het blijkt, dat als je een paar uurtjes gericht naar de vogeltrek staat te kijken, je toch nog een aantal leuke soorten nabij de stad kunt waarnemen.

WILLEM

MET YVES OP STAP

MOGELIJK ORALE SEX BIJ WOUDAAPJES.

Op donderdag negen juli struinden Tom Heijnen en ik, Yves Martens, door de Bergeijkse Visvijvers. Op de vergadering van twee juli had ik van hem vernomen dat er twee mannetjes Woudaap flink aan het roepen waren in het betreffende gebied. Na enig geslijm van mijn kant wilde hij me wel meenemen. Aldus geschiedde.

Het was een prachtige avond, mooie ondergaande zon. Hier en daar floot een kietje en kraakte een krakje. Op onze aap hoefden we niet lang te wachten. Even na negenen begon de eerste te roepen. Hij was zo'n 15 meter van ons verwijderd, maar we zagen niks door de dichte begroeiing. We installeerden ons aan de zijkant van de vijver, daar, waar we de avondzon in de rug hadden en een mooi overzicht over de vijver. Vanaf die plek konden we ook de rietkraag zien, waar de vogel zich had verschanst. Inmiddels was aan de andere kant van dezelfde vijver de tweede vogel ook gaan roepen. De avond kon niet meer stuk.

Met spanning vestigden Tom en ik onze blik op de rietkraag waar de eerste vogel zat. Het roepen was inmiddels opgehouden en we hoorden enig geritsel. Vlak daarna vloog het mannetje laag over het water, zo'n 50 meter van ons vandaan, mooi in het avondzonnetje. Tom en ik sprongen een gat in de lucht, maar toch, iets wekte onze verbazing. Ondanks al ons enthousiasme merkten wij beiden op dat de vogel een knalrode snavel had. Niet zomaar een beetje rood, maar echt ontzettend rood, van

snavelpunt tot kop.

Wat kon hier de verklaring voor zijn? Tom en ik ontwikkelden drie theorieën:

1: De vogel heeft net met zijn snavel in een gevangen vis of nest eieren gepikt. Zodoende is zijn bek tot aan zijn kop besmeurd geraakt met bloed. Daarna is het beest, misschien wel uit verveling, met zijn rode snavel naar de andere kant van de vijver gevlogen.

Echter, deze theorie achten wij niet waarschijnlijk, daar een Woudaapje zijn gevangen vis altijd in zijn geheel doorslikt. Bovendien staat de soort niet als weed of gemeente boek, waardoor ook de mogelijkheid "gepikt in nest eieren" vervalst.

2: Woudaapjes doen aan orale sex. Dit exemplaar heeft echter geen rekening gehouden met de periodieke ongesteldheid van het vrouwtje. Kennelijk heeft de befaap zijn vogelbek in de menstruerende cloaca van zijn partner gestoken om daarna, kokhalzend, met een rode snavel, naar de andere kant van de vijver te vliegen.

Daar wij betwijfelen of vogels überhaupt menstrueren (in de literatuur is hier vrij weinig over bekend), willen wij ook een duidelijke kanttekening plaatsen bij de tweede theorie.

3: De derde theorie luidt dan als volgt: De stoutaap heeft toch aan orale sex willen doen. Dit is hem ook gelukt, maar hij was wat ongeduldig en is iets te hardhandig te werk gegaan. De cloacale opening

van het arme wijfje is zodanig beschadigd dat zijn snavel door het vrouwelijk hemoglobine (=bloedkleurstof) rood is gekleurd. Het lompe beest is ofwel door het woedende vrouwtje weggejaagd, ofwel uit schaamte naar de andere kant van de vijver gevlogen.

Dit alles klinkt U misschien wat onwaarschijnlijk in de oren, maar U moest eens weten hoe scherp een reigersnavel wel niet kan zijn.

Hierdoor is de kans op beschadigingen tijdens dit soort praktijken erg groot.

Mocht U als vogelaar nou ook getuige zijn van een dergelijk opmerkelijk fenomeen, bij welke vogelsoort dan ook, belt U dan onmiddellijk naar Tom Heijnen (tel. 04970-16213) of ondergetekende (tel. 040-120391, na 19.00 u.). Wij wachten met spanning!

YVES MARTENS

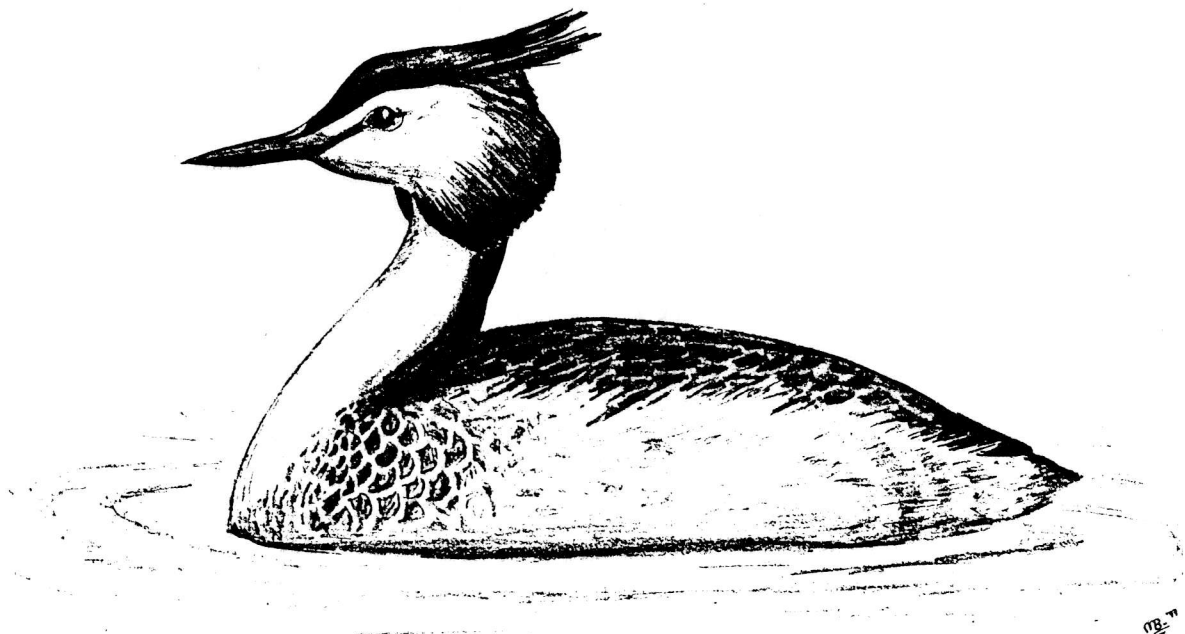
NOTA BENE:

- Het Handbook vermeldt dat in een enkel geval de snavel van een zeer opgewonden mannetje Woudaapje een licht roodkleuring krijgt. De vogel op de visvijvers was inderdaad zeer fanatiek aan het roepen. Maar zijn snavel was zo rood, dan moeten we toch wel, zonder gekheid, met een supergeile Woudaap te maken hebben gehad. Toch lijkt dit ons de enige echt logische verklaring en betrof het hier een extreme uitzondering.

- Een week na onze waarneming heeft Lex Peeters dezelfde vogel gezien met weer een zeer rode snavel.

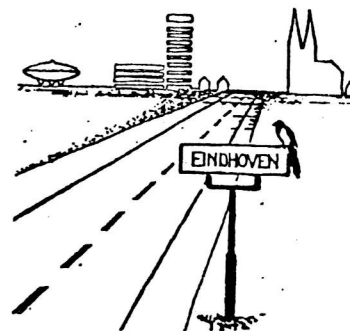
- Het is niet bekend of de Woudaapjes tot broeden zijn gekomen. De twee mannetjes hebben ongeveer drie weken zeer fanatiek geroepen en zijn daarna niet meer gesignaleerd. Vrouwtjes of jongen zijn er niet gezien.

- Behalve de twee mannetjes bij de Bergeijkse Visvijvers, is er nog een derde mannetje Woudaap gehoord, aan de Pastoorsweijer. Het bleef bij die ene waarneming.

VOGELS VAN DE STAD

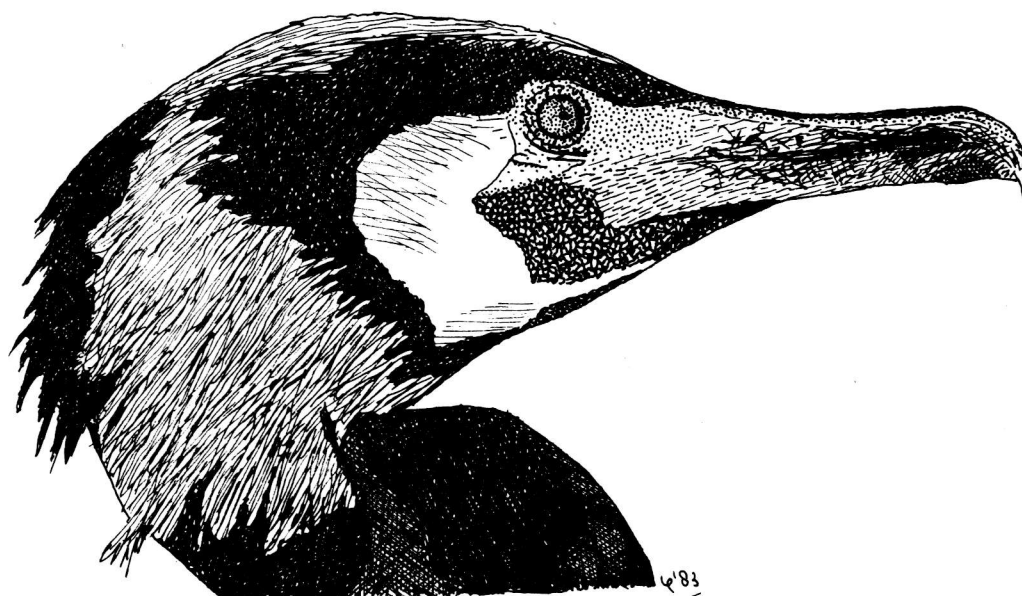
Willem Veenhuizen

BIJZONDERE WAARNEMINGEN EINDHOVEN: FEBRUARI 1992 TOT EN MET SEPTEMBER 1992

DATUM	AANTAL	SOORT	BIJZONDERHEDEN + PLAATS	WAARNEMER/STER
230292	1	Grote Gele Kwikstaart	Karpendonkse Plas	YM
1603	1	Tjiftjaf	De Jonghlaan	PM
1903	2m+1vr	Bergeend	Zandvanger Hanevoet	YM
1903	1m+1vr	Wintertaling	Zandvanger Hanevoet	YM
0804	1	Fitis	Petrus Dondersstraat	YM
2704	56	Aalscholver	Jorislaan, vliegend -> NW	YM
0205	3	Gierzwaluw	Tongelre, vliegend -> NW	WV
1705	2	Bosuil	bedelende juvenielen, Eckartdal	WV
1705	1	Nachtegaal	Eckartdal, voorbos	WV
3105	1	Havik	jagend op Gierzwaluw, Bussele	WV
1706	1	Kwartelkoning	roepend tegenover Italiëlaan/Dommel	HM, GN, JL
2406	1m	Gekr. Roodstaart	fouragerend, Fuutlaan/Goorstraat	WV
juli	1	Europese Kanarie	juveniel? nabij Floralaan/Kortonjo	PM
juli	±3000	Kauw	slaapplaats, Gennepe	WV

Afkortingen van de waarnemers: JL:?, YM: Yves Martens, PM: Pierre Marechal, HM: Henk Munsters, GN: Guus Nas, WV: Willem Veenhuizen.
Met dank voor de ingezonden waarnemingen, die betrekking hebben op de bebouwde kom van Eindhoven en omgeving!

VOOR U GELEZEN

In ETO-News van juli-augustus 1992 staat een stukje over de achteruitgang van de Zanglijster in Groot-Britannië. Zo'n 50 jaar geleden werden er 3 keer zoveel Zanglijsters als Merels geringd. Tegenwoordig is dat andersom. Deze verandering is voor een gedeelte te verklaren uit de vooruitgang van de Merel.

Maar ook uit de achteruitgang van de Zanglijster. In de laatste 20 jaar is index van de Common Bird Census voor de Zanglijster in agrarisch gebied teruggelopen van 172 naar 70 en in bosgebied van 152 naar 91.

Deze achteruitgang kan niet alleen toegeschreven worden aan de invloed van strenge winters op de Britse Zanglijsters (standvogels). Vooral na 1982 is de achteruitgang groter dan op grond van het winterweer mag worden verwacht.

De teruggang is ook niet op het conto te schrijven van nestpredatoren zoals de Ekster. Uit de gegevens die ingezonden werden op nestkaarten, blijkt het broedsucces toe te nemen. Ook in gebieden met een hoge eksterstand.

Een mogelijke oorzaak zou kunnen liggen in het menu van de volwassen Zanglijsters. En een typisch tot het zanglijstermenu horende groep organismen zijn de slakken, zowel met als zonder slakkehuis. Bekend zijn de zogenaemde lijstersmidsen, waar Zanglijsters huisjesslakken van hun huis ontdoen, door dat stuk te slaan op een steen of iets dergelijks.

Door veranderende landbouwpraktijken worden slakken steeds meer als schadelijke

dieren beschouwd en daarom bestreden. In de laatste tien jaar is het Britse gebruik van bestrijdingsmiddelen tegen slakken (mollusciciden) minstens vernegenvoudigd! Het is daarom hoognodig dat er onderzoek wordt uitgevoerd naar de effecten van die mollusciciden op vogels.

Een andere bijdrage gaat over het effect van de droogte in de Sahel op de overleving van onze zomergasten die daar overwinteren. Het verband tussen de droogte in de Sahel en de overleving van daar overwinterende trekvogels, werd voor het eerst gelegd na de sterke achteruitgang van de Grasmus in 1969. Toen daalde het aantal territoria van deze soort met 71% ten opzichte van het jaar daarvoor.

Later werd er bij meer soorten ontdekt dat de hoeveelheid regenval in Senegal bepalend was voor de broedvogelstand in Europa. Duidelijke voorbeelden hiervan zijn de Ooievaar en de Purperreiger.

Nu is recent door de BTO een studie uitgevoerd in gebieden die jaarlijks geïnventariseerd worden voor de Common Bird Census (vergelijkbaar met het BMP). Het blijkt dat de aantallen van de Rietzanger, de Sprinkhaanrietzanger en de Boerenzwaluw ook sterk samenhangen met de neerslaghoeveelheid in West-Afrika.

Uit ringonderzoek bleek bovendien dat de overleving tot het volgende jaar, bij Rietzangers ongeveer 40% is, als de regenval in West-Afrika normaal is. In droge jaren keert veel minder dan 40% terug uit de winterkwartieren.

Het lijkt duidelijk dat soorten van moerassige biotopen ook in hun overwinteringsgebied afhankelijk zijn van de oppervlakte geschikt leefgebied. Die verschilt van jaar tot jaar, omdat de hoeveelheid regen in het natte seizoen bepaalt, hoever de Senegalrivier en de Niger buiten hun oevers treden. In natte jaren zijn er grote, voedselrijke overstromingsvlaktes, die een geschikt biotoop vormen voor allerlei moerasvogels. In droge jaren is het moerassig gebied veel kleiner. Ten gevolge van de beperkte hoeveelheid voedsel, zullen hier dan veel minder vogels de winter kunnen overleven.

Waarom ook de Britse Boerenwaluwen, die niet overwinteren in West-Afrika maar er wel doorheen trekken, zo gevoelig zijn voor de neerslaghoeveelheden is niet meteen duidelijk. Bij de Fitis en de Grauwe Vliegenvanger, die ook door West-Afrika trekken maar zuidelijker overwinteren, is het effect van de Sahel-droogte op de broedvogelstand veel minder.

In Ardea 80 nummer 2 staat een artikeltje waarin de eerste resultaten worden gepresenteerd van het wegen van

broedende Wulpen op het nest. Daarvoor werd er een electronische balans onder de nesten ingegraven, soms nog in de eilegfase.

Als de Wulp dan weer op het nest kwam zitten kon het gewicht van de vogel en eventueel ook van de gelegde eieren worden bepaald.

Het blijkt dat de eieren om de 36 uur worden gelegd, afwisselend 's morgens en 's avonds. Een ei weegt ongeveer 75 gram. Na het leggen van een ei, neemt het gewicht van het vrouwtje weer snel toe, tot ongeveer het oude niveau. Waarschijnlijk grotendeels door het drinken van water. In de eilegfase fourageert het vrouwtje veel minder dan nodig is om de voedingsstoffen die in de eieren zitten aan te vullen. Dat kan omdat ze in de periode voor de eileg, al reserves heeft aangelegd. Ze kan dan volstaan met voldoende te drinken om weer op gewicht te komen.

Na het leggen van het laatste ei neemt het lichaamsgewicht niet veel meer toe, en neemt meestal zelfs af. Dit komt doordat de eierstok en eileider beginnen te krimpen. In feite begint dit al uren voordat het laatste ei gelegd wordt.

JAN WOUTERS

VOGELVARIA

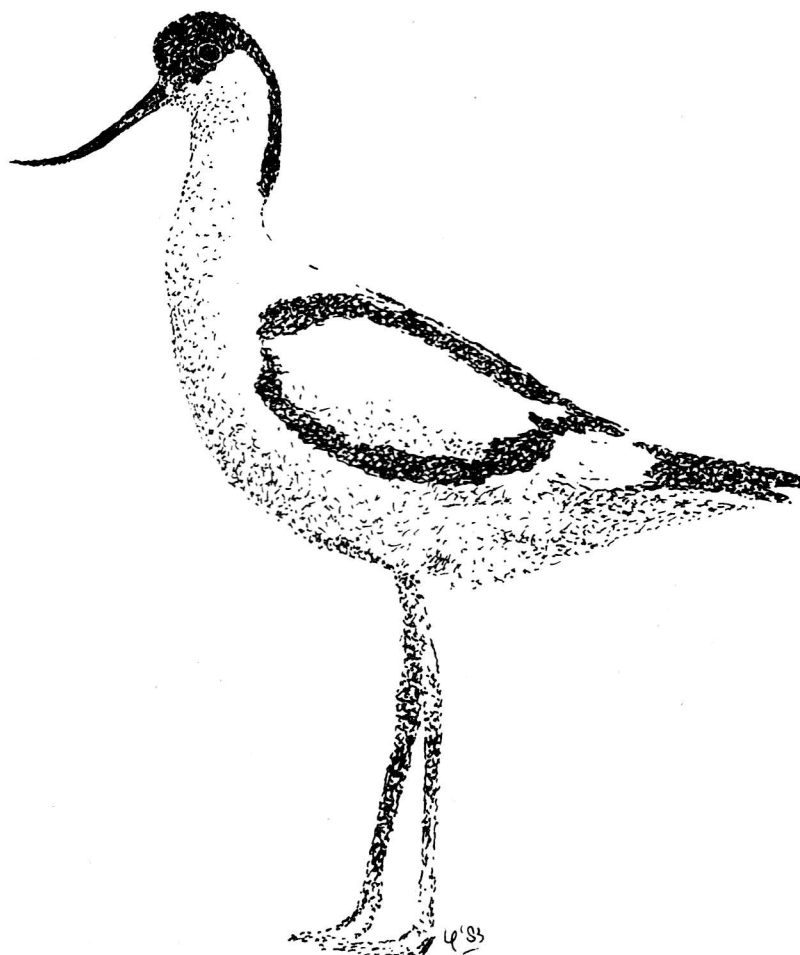
LATE WAARNEMING VAN EEN FITIS

Op 26 oktober 1992 zag ik in mijn tuin in Reusel een Fitis druk fourageren. Hij ging ook nog in bad. Daarbij kon ik hem goed vergelijken met de ook aanwezige Tjiftjaf. Hij had duidelijk gelere onderdelen dan de Tjiftjaf en een langere meer opvallende wenkbrauwstreep. De poten waren geelbruin, kortom een echte Fitis.

Waarom was hij nog niet weggetrokken? Hij had zijn veren wat opgezet en leek het niet echt warm te hebben. Het antwoord op die vraag was te zien op de rug van de vogel. Daar staken enkele veertjes uit zijn linkervleugel omhoog. Blijkbaar zat daar aan die vleugel iets niet lekker. Maar hij kon goed vliegen, beter dan ik in ieder geval. Waarschijnlijk had hij teveel last bij het vliegen om echt de tocht naar Afrika te maken. Hij probeerde zijn bestaan nu nog maar wat te rekken door goed te eten zolang het nog kon. En misschien door in kleine stapjes naar het zuiden af te zakken. Ik heb hem niet meer teruggezien.

Ik denk dat late waarnemingen van zomergasten vaak betrekking hebben op exemplaren die niet helemaal fit zijn om weg te trekken. Deze Fitis leek me daar ook een voorbeeld van.

JAN WOUTERS

Verzoek om historische gegevens over kustbroedvogels in Nederland

In een samenwerkingsverband tussen de Dienst Getijdewateren van Rijkswaterstaat en SOVON wordt momenteel gewerkt aan de samenstelling van een gegevensbestand van alle "kustbroedvogels" in Nederland: Aalscholver, Eider, Kluut, Bontbekplevier, Strandplevier, meeuwen en sterns. Hierbij gaat het om (schattingen van) aantallen broedparen per gebied sinds 1900. Dit project is tevens onderdeel van het project "oude tijdreeksen" van SOVON, en heeft tot doel te komen tot een zo nauwkeurig mogelijke reconstructie van het populatieverloop van de geselecteerde soorten sinds 1900. Ook wordt getracht een beter inzicht te krijgen in de factoren die de populatiegrootten hebben bepaald (reproductie, sterfte, jacht, eirapen, verstoring, predatie, verontreiniging etc.).

Een samenvatting van dit project zal verschijnen in de vorm van een "Atlas van Nederlandse kustbroedvogels", waarschijnlijk als een speciaal nummer van Limosa.

Wij zijn op zoek naar gegevens van genoemde soorten over aantallen broedparen per gebied en per jaar. Daarnaast zijn gegevens welkom over aspecten als jacht op sterns (begin 20e eeuw t.b.v. de "hoedjesmode"), rapen van eieren t.b.v. consumptie, effecten van de Tweede Wereldoorlog, broedsucces etc. Alle gegevens uit het Waddengebied, Friesland, Groningen, IJsselmeergebied, Noord- en Zuid-Holland en het Deltagebied zijn welkom. Het gaat in de eerste instantie om ongepubliceerde gegevens, of gegevens die in moeilijk toegankelijke of weinig bekende bronnen (locale vogeltijdschriften, archieven e.d.) staan.

Reacties (gegevens of tips over waar we gegevens kunnen vinden) kunnen ongefrankeerd worden gezonden aan:

RWS-DGW
t.a.v. P.L. Meininger
Antwoordnummer 217
4330 VB Middelburg.

Peter L. Meininger (RWS-DGW; telefoon 01180-36593)
Arend J. van Dijk (SOVON; telefoon 08895-43753)

EEN AVONDJE UIT OP HET CAP-GRIS-NEZ-WEEKEND 1992.

Rond acht uur kwamen we met zo'n 40 man aan bij "Chez Edwige". Vele VWG-leden wisten, zelfs na drie jaar, de weg nog feilloos te vinden. Madame Edwige heeft, ondanks onze lange afwezigheid, toch goede zaken gedaan. De zaak is iets groter geworden, het is er nu mogelijk een maaltijd te genieten.

Bij onze binnenkomst waren verschillende Françozen hun slakken met stokbrood en vette jus aan het verorberen. Toegegeven het rook er lekker. Maar deze treuzelaars werden snel even, vakkundig verdrongen door opdringerige VWG-ers met droge kelen. De bar, juke-box en voetbaltafel werden in beslag genomen en het heerlijk avondje kon beginnen.

De Känterbräu vond gretig aftrek en de voetbaltafel was ook wel leuk. Vroeg op de avond was deze steeds bezet door de ACJN, echter, rond tien moesten de ouwe zakken van de VWG zich ook even bewijzen. Maar ja, het is moeilijk voetballen met een intussen zo hoog gestegen alcoholpromillage in je bloed.

Terwijl Tom en Pieter (ja, ik noem dus wel namen) aan het stuntelen waren met die voetbaltafel, deden Harold en Joris verwoede pogingen twee Zeeuwse schonen te versieren. Het leek er even op dat Joris een kansje maakte: ("Oh Joris, wat is dat een leuke naam!"), maar helaas de dame was al getrouwd. Toch was dat beetje vrouwelijk gezelschap wel gewenst met al die vrijgezelle mannelijke vogelaars onder ons. Het begon dan ook een zeer gezellige avond te worden.

Enkele VWG-ers vonden de muziek die uit de juke-box kwam maar matig en zij beproefden hun geluk in het eethuis naast "Edwige". Het had goed kunnen gaan, echter de vandalen begonnen tussen de rustig etende Françozen door te raggen op de muziek van de rock-groep Nirvana. Dit was dus niet toegeestaan. Hierna werd er bij "Edwige" maar een dansvloertje gecreëerd. Bij haar mocht het wel.

Om twaalf uur werd de intussen goed in de stemming verkerende vogelwerkgroep door een paar nuchtere leden de bus ingesleurd. Rond half een arriveerden wij op de camping, waarna iedereen terug naar zijn tent kon strompelen. Het was een geslaagd weekend.

YVES MARTENS

SNELLE TERUGVANGST VAN EEN LANGZAME KEEP

De interessantste terugmeldingen van geringde vogels zijn die, waarbij er maar een korte tijd verlopen is, tussen het moment van ringen en het terugvinden. Dan is het duidelijk hoe snel een vogel trekt. Helaas komen dat soort terugmeldingen maar sporadisch voor.

In de afgelopen zomer kreeg ik er weer eens een thuis gestuurd. Het ging over een man Keep, die ik op 6 april 1992 had gevangen in Reusel. Hij was toen al geringd met een Belgische ring. Nu blijkt dat die ring op 1 april, dus 5 dagen eerder, was aangelegd in Beerse, achter Turnhout, op 22 km van Reusel.

Het lijkt er dus op dat deze Keep begin april nog niet veel haast had om zijn broedgebied op te gaan zoeken. Maar hij was al wel op weg er naar toe.

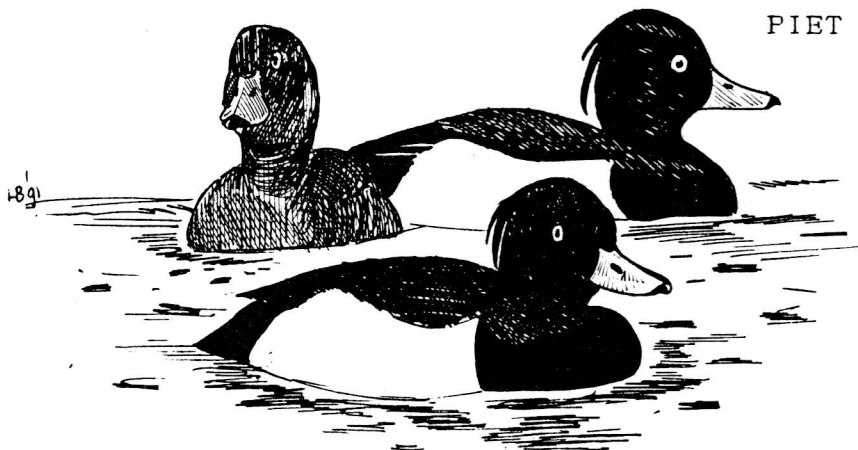
JAN WOUTERS

WIST U DAT . . .

- De vakanties weer voorbij zijn.
- Weer zowat alle werelddelen door leden van de vogelwerkgroep zijn aangedaan.
- Wim en Albert de vwg in Turkije hebben vertegenwoordigd.
- Ondergetekende zich verdienstelijk heeft gemaakt in Israel.
- Een groter deel van de vogelwerkgroep de Noord-Franse kust onveilig heeft gemaakt.
- De start van dat weekend erg nat was.
- Het ook op zaterdagavond niet droog bleef bij Madame Edwige.
- Het diner van Jos weer uit de kunst was.
- Yves op een geslaagd weekend terug kan zien, zoals hij schrijft.
- De feestcommissie er dus goed aan heeft gedaan dit weer te organiseren.
- Er nog drie vwg-leden op pad zijn, twee naar Zuid-Amerika en een naar Afrika.
- We later wel horen of ze voor gekleurde veren of voor bruine velletjes weg zijn.
- Voor degenen die hier zijn, het weer gewoon heikneuteren is.
- Ook de vogeltrek er alweer zowat op zit.
- Op de Strabrecht de trek niet zo geweldig is geweest.
- Er deze winter echt gebouwd kan gaan worden aan de oeverzwaluwenwand op Ekkerweijer.
- De toegezegde subsidie nu binnen is.
- Peer dus binnenkort wel enkele bouwvakkers zal kunnen gebruiken.
- We van de winter de kraaienslaapplaatsen ook weer zullen gaan bekijken.
- Daar nog van alles aan te ontdekken is, zoals ook blijkt uit het interessante artikel in dit nummer.
- Er op 27 december 1992 bij voldoende belangstelling een simultaan Klapekstertelling is op de Strabrecht.
- Dat op derde kerstdag is.
- De feestcommissie alweer druk bezig is met het jaarweekend.
- Dit weekend is gepland van 5 tot en met 7 februari 1993, in het Polvokamp.
- Er dus nog ± 2 maanden de tijd is om een stukje in te studeren.
- Het ook geen slecht idee is om voor die tijd je conditie een beetje bij te schaven.
- Er nog steeds bestuursleden gevraagd worden.
- Je echt niet hard hoeft te werken om het bestuur te versterken.

Houdoe,

PIET

INHOUD: jaargang 18 no. 3 (1992)

Willem Veenhuizen	De Huiszwaluw in Eindhoven in 1992.	1
Wim Deeben, Albert Vrijaldenhoven en Jan Kolsters	"Zomaar" een slaappleats in Veldhoven.	4
Jan Wouters	Nestkastenverslag van Koningshof 1992.	6
Willem Veenhuizen	Trektellingen aan de stadsrand van Eindhoven.	8
Yves Martens	Met Yves op stap: Mogelijk orale sex bij Woudaapjes.	10
Willem Veenhuizen	Vogels van de stad. Bijzondere waar- nemingen Eindhoven: februari 1992 tot en met september 1992.	13
Jan Wouters	Voor U gelezen.	14
VOGELVARIA		
Jan Wouters	Late waarneming van een Fitis.	16
Peter Meininger & Arend van Dijk	Verzoek om historische gegevens over kustbroedvogels in Nederland.	17
Yves Martens	Een avondje uit op het Cap-Gris-Nez- weekend 1992.	18
Jan Wouters	Snelle terugvangst van een langzame Keep.	19
Piet van Happen	Wist U dat...	20

Tekeningen: M. Bakermans
H. Bierens
J. van Dooren
F. Neijts
L. Peeters
H. Ragas